

Milica Mima Ružičić-Novković, IZBORITI SE ZA IZBOR: ŽIVOTNA PRIČA GORDANE RAJKOV

Centar Živeti uspravno, Centar za samostalni život osoba sa invaliditetom Srbije, Udruženje
"Ženske studije i istraživanja"
Futura publikacije, Novi Sad, 2017. str. 150. (maj)

SAŽETAK

Na pitanje da li postoji Pokret osoba sa invaliditetom u Srbiji, možemo slobodno reći, nakon ove knjige, da Pokret postoji i da ima određene specifičnosti, pre svega je raznolikost osnovna karakteristika. Na pitanje ko je sistematski gradio Pokret osoba sa invaliditetom u Srbiji odgovor je da su to razne osobe sa izrazitim individualnim sposobnostima, a najdominantnija je jedna žena – Gordana Rajkov u kontinuitetu pedeset poslednjih godina.

Životna priča Gordane Rajkov je priča o stvaranju Pokreta: njen aktivistički rad započeo je davne 1966. godine (kad je bila jedna od osnivačica Saveza distrofičara Srbije) i svedoči o: društvenim prilikama u drugoj polovini 20. veka i razvoju pokreta osoba sa invaliditetom u SFR Jugoslaviji i Srbiji danas; razvoju pokreta za samostalni život u Evropi na kraju prošlog veka; međudobnom ukrštanju i uticaja građanskih pokreta na razvijanje principa samostalnog života osoba sa invaliditetom. Ona prepoznaje smisao feminističkog načela delovanja - lično je političko. Iskustvo Gordane Rajkov je specifično po tome što je, radeći u neposrednoj praksi, učila iz nje, ulazila u nova polja delovanja i relativno rano upoznala važnost međunarodnog delovanja na unapređenju građanskih prava, konkretno osoba sa invaliditetom i prava žena.

Gordana Rajkov je imala intuiciju da oseti u pravo vreme šta joj je činiti na pravom mestu; imala je poseban smisao da oko sebe okupi one osobe koje će disati istim ritmom, imala je dovoljno hrabrosti i još više snage da u tome traje i istraje pola veka. Pola veka u izgradnji ideje da smo svi isti, a različiti, da smo svi u potrebi, ali su nam potrebe različite. Ona je koristila darove koji su joj dani da podeli ljubav koja je dana joj. Žena na čelu Pokreta koja svedoči o snazi i volji.

Ovom knjigom na početku 21. veka Milica Mima Ružičić Novković iz Centra „Živeti uspravno“ nastavlja saradnju sa drugim organizacijama na istom poslu (Udruženje „Ženske studije i istraživanja“, izdavačka kuća Futura publikacije u Novom Sadu) na način na koji je Gordana Rajkov saradivala sa drugima u ostvarivanju osnovnog cilja – bolji samostalni života osoba sa invaliditetom krajem prošlog veka. Tako se ostvario generacijski ženski kontinuitet koji obezbeđuje život Pokretu. Sada su to već dve izuzetne.

Podaci prezentovani u ovoj knjizi obavezuju na nastavak pristupa koji određujemo kao sinkretični pristup, kao nužan preduslov uspešnosti. Međusobna neupućenost u suštinu postojanja i svrhu svakog od delova rada u Pokretu, njihova nepovezanost, jedan od razloga je što se promene sporije dešavaju i usvajaju, nepercipiraju kao deo istog procesa, čija je održivost važna za sve.

Metod pričanja u obliku ličnog svedočenja, koji je u knjizi nastavak već afirmisanog u pretnodnoj: Životne priče žena sa invaliditetom u Vojvodini (2009) i ovoga puta je potvrdio važnost jedinstva privatnog i javnog delovanja žena kao dva puta u istom smeru. Svenka Savić je ovim metodom i radom sa mladim istraživačicama postavila kontinuitet istraživačkog procesa koji se širi u razne discipline, i koji ne sme prestati kada je reč o ženama sa invaliditetom. Do sada je istom metodom snimljeno šesnaest priča žena sa invaliditetom iz vojvođanskog prostora, kojima se ovoga puta pridružila i Gordanina priča. Sve žene svedoče o ograničenjima i zanemarivanju zasnovanoj na opoziciji (zdravo, valjano, moćno – bolesno, nevaljano, nemoćno), i u skladu s tim primenjenim principima patrijarhata i paternalizma. Sve žene svedoče o načinima savladavanja, izbegavanja, neuočavanja prepreka ili direktnog suočavanja s njima i strateškog pristupa na ličnom i opštem planu.

Gordana Rajkov je prepoznala pravila patrijarhalnog okruženja u široj društvenoj zajednici i u njegov okvir, ne menjajući ga otvoreno, unosila važne elemente promena za položaj osoba sa invaliditetom: od promena životnih prilika konkretnih osoba, do promena procedura i prelaska zakonodavnog okvira od medicinskog ka socijalnom u široj društvenoj zajednici.

Na ovaj način ispričana životna priča, razotkila je moć ženskog političkog angažovanja na poboljšanju položaja osoba sa invaliditetom, što se u široj javnosti do sada nije toliko znalo, a ostaje sada u nasleđu. Reč je o delovanje žena za sva vremena.